

יום	יום לחודש	יום מוהר"ן	ליקוטי הלכות	ליקוטי מוהר"ן	מסנה ב"ב	חיי מוהר"ן	שולחן ערוך
שבת	י"ח	כ"ד:	עד	חזרה	תנח-תנ	ה'ו	ה'ו
א	י"ט	כ"ה:	עה	קמט:	תנח-תנ	ז' ח'	ז' ח'
ב	כ'	כ"ה:	עו	קנ:	תנח-תנ	ט' י'	ט' י'
ג	כ"א	כ"ו:	עז	קנ:	תנח-תנ	י"א י"ב	י"א י"ב
ד	כ"ב	כ"ו:	עה	קנא:	תנח-תנ	י"ג י"ד	י"ג י"ד
ה	כ"ג	כ"ז:	עט	קנא:	תנח-תנ	ט"ו ט"ז	ט"ו ט"ז
ו	כ"ד	כ"ז:	פ	חזרה	תנח-תנ	י"ז י"ח	י"ז י"ח

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

422 | פרשת בהעלותך | י"ח סיון תשפ"ה

דבר המערכת

בכל השנה כולה עלינו לזכור מקדושת "ראש השנה". זה הרי ה'ראש' לכל השנה, ובפרט ראש השנה 'שלו', הראש השנה של רבינו הקדוש העולה על הכל, שעלינו לזכור בו בכל רגע ורגע, כי הוא הראש שממנו נמשך הכל.

בעוד כמאה ימים יעמידו אותנו במשפט לפני מלך מלכי המלכים, תקוותנו שנזכה כבר עד אז לגאולה השלימה, אולם כבר מעתה צריכים להיות עניינינו נשואות שנזכה לכה העליון והנורא שכל עניינינו של רבינו הקדוש תלוי בה - להיות עמו ב'ראש השנה שלו'.

לדאבון לב עברנו הרבה מרורות בשנים עברו, ואסור לנו להיות שאננים. מן השמים מעוררים אותנו בפחד המלחמה דשם, וביותר בצרת צוררי ישראל המאיימים על אלפי בחורי ואברכי ישראל למונעם מדרך חיים רח"ל, ומי יודע מה ילד יום.

רבי נתן לימד אותנו: בכל מקום שיש חסרון, הרי זה או מחמת שלא התפללו עליו כלל, או שלא התפללו עליו די הצורך. התפילה היא מקור כל השפע ומקור כל ההמתנות. עלינו ליטול מעתה ביתר שאת את כלי הזיון של תפילה, ולהילחם בעוז נגד כל המסטינים שרוצים חלילה לאבדנו מתנה נצחית והכרחית זו.

חז"ל למדו את חובת ה'מאה קולות' בתקיעת שופר מפעיותיה של אם סיסרא שיבבה על איחור פעמותיה של בנה הרשע בחזירתו ממלחמתו נגד ישראל (ראה בגמ' ר"ה לג: תוד"ה שיעור בשם הערוך ובטור סי' תקצ"ב). קולות השופר מרמזים על צעקת התפילה והשוועה להשי"ת על פדות נפשנו, וכמובא ב'ליקוטי הלכות' (עלה ד, יז): "וע"כ אנו תוקעים כמה וכמה קולות כמה פעמים, כי כן הדבר **שצריכים להרבות בצעקות ושוועות להשי"ת כל ימי חייו ולא יתייגע לעולם.** כמו שהזהיר רבינו ז"ל **לב לב נתיאש מן הצעקה לעולם.**" ובעלי מוסר הדגישו את הלימוד המופלא הזה: מִאֵת הַקּוֹלוֹת נִלְמְדִים מַפְעִיּוֹתֶיהָ שֶׁל אֱרֻרָה זו שביכתה את איחורו של בנה הרשע ממלחמה נגד ה' ועמו, ללמד שכל צעקה ואפילו של השפל והגרוע ביותר מעוררת רחמים ופועלת באופן נשגב.

נקח גם אנו את מִאֵת הַיָּמִים הַלָּלוּ ונרבה בהם במאות פעיות וצעקות: אנא רחום עננו וזכנו. וחזקה על תפילה וצעקה שאינן חוזרות ריקם.

העורכים

פניני אור

אמרות מהורות מרביד"ק ותלמידיו

ספר שבימי ילדותו קשה היה סוגד סעדתו. היה אחר כך נותן שבת והזדוה להשם יתברך בלשון אשקנז על כל סדר אכילתו, ולא היה מסתפק עצמו בברכת המזון שהיה מקבץ.

(חיי מוהר"ן)

לא עליך המלאכה לגמור

על עצמם לעמוד ולהיקרע עבור הפרנסה במקום לשבת וליהנות מידו הרחומה של הקב"ה.

וכך מלמדנו רבינו הקדוש (לקו"מ, ח"א נ"ו-י): **"לפי הגדלת הדעת, כן הפרנסה בנקל,** כי פרנסה בנקל תולה בדעת, כמו שכתוב 'שטו העם ולקטו' 'בשטותא' (זהו בשלח סב): **כי כל מי שחסר דעת ביותר, הוא יגע וטורח אחר הפרנסה ביותר.**"

מקור הדברים בזוהר הקדוש (שס) שמפרש את הפסוק הזה הנאמר בפרשתנו [בתרגום ללה"ק] בדברים ברוכים: "דור המדבר הסתכלו בחכמה והאמינו בה", ולהם ניתן המן שעל ידו השיגו את התורה, ואותם שלא האמינו מה כתוב בהם: **'שטו העם ולקטו', מהו 'שטו', שלקחו שטות לעצמם בגלל חסרון אמונתם. מה כתוב בהם: 'וטחנו ברחיים או דכו במדוכה', מי הטריח אותם בכל זה? אלא שלא היו בעלי אמונה.** וכך גם בכל הדורות, אותם שאינם מאמינים בה' אינם רוצים להסתכל בדרכיהם ורוצים להטריח עצמם כל יום יומם ולילה בדאגה שמה לא יהא להם לחם לאכול, מי גרם להם זאת, חוסר אמונתם. כך גם באותו הדור שטו העם ולקטו בשטות עצמם שרצו להטריח עצמם, ואחר כל הטיחה הזאת לא עלתה בידם כי אם 'והיה טעמו כטעם לשד השמן' ולא יותר, ומי גרם להם זאת, חוסר אמונתם."

הזוהר הקדוש מגלה לנו, שהשטות גורמת לאדם לקבל על עצמו עול מיותר שרק מזיק לו, הוא היה יכול לשבת במנוחה וליהנות מן המן שהיו לו כל הטעמים שבעולם, והאדם בחר לעצמו לטרוח ולהתייגע יומם ולילה ולבסוף רק איבד את הטעם הטוב ונשאר בכלום.

השטות הזאת מלווה כל אדם בכל הדורות, והתורה הנצחית קוראת לנו: אל תשתטו! במקום לקבל עול מר כזה, הוסיפו בדעת ובבטחון, ואז יומתק מעליכם עול מרירות הפרנסה.

כך, שעל אף שהיגיעה אחר הפרנסה נראית שכלית כל כך, החשבון לכאורה הרי פשוט כל כך, מי שנוכח ומתייגע יותר מרוויח יותר, אבל התורה הקדושה מלמדת אותנו שזהו שטות, שיבוש ושגעון. מי שיגדיל דעתו ויבין את האמת יראה וייווכח שהפרנסה אינה תלויה כלל בהתאמצות, השטות משבש לב האדם לקבל עליו עול מיותר שלא יתן ולא יוסיף לו כלום.

וכך מאיר עינינו רבי נתן (בליקוטי הלכות, ברכות השחר ה-י): **"עבדות וטרחות שמייגיעים עצמם להמשיך הפרנסה, כאילו יש איזה דרך הטבע - באמת הוא שקר וכזב, כי אין שום טבע כלל, כי אפילו מי שמתייגע במשא ומתן או מלאכה להרוויח פרנסה אין הפרנסה על פי הטבע כלל, כמו שכתוב וזכרת את ה' אלהיך כי**

המשך בעמוד ד'

שניהם חוזרים עתה מקניותיהם בשוק, שם קנו בעמל ויגיעה שקים כבדים מלאי פירות. לפניהם מרכבה נוחה והדורה מוכנת להסיעם למחוז חפצם. האחד עולה ומטעין את שקיו מאחור ומתרווח על המושב, מתיר לעצמו לפוש מעט מעמל היום ולחלץ עצמותיו מן המאמץ האדיר שהיה מנת חלקו. אולם משום מה חברו מתמהמה ואינו עולה. לתמהונו הוא רואה את החבר ממשיך בדרכו, סוחב את השקים הכבדים על גוו השחוח, מזיע ונאנח מכובד המשא. 'מדוע אינך עולה?!...! 'איך אעלה - עונה הלה בקוצר רוח - הלא מוטל עלי לדאוג על קנייני ורכושי, אנוס אני לעמוד, כי בלא זה לא יהא מי שיעשה את העבודה במקומי...'

החבר היושב על העגלה לא יודע אם לצחוק או לבכות, כנראה נשתבשה דעתו. יכול הוא לשבת במנוחה נפלאה והכל יבוא על מקומו בשלום ותחת זה הוא בוחר לעמוד ולהשתוחח בעמל מפרך ללא שום סיבה.

אם הטיפש לא היה שלנו היינו גם אנו שוחקים. פלאים נעשה עמנו; בני אדם מתהלכים שחוחים מרוב דאגות: מה יהא מחר? מי יפרנסנו? מי יתן לנו לחם לאכול ובגד ללבוש? הדאגות 'מחייבות' להשתדל בכל עוז, לקבל עול כבד וקשה ביותר, לעמוד, להזיע, לחשוב מחשבות, לעשות קשרים עם המפרנסים, להחניף להם, לסבב סיבות שאכן הכל ימשיך ויתקיים, ולבצר ולחזק את ה'סיבות' והמסובבים' לפרנסתו עד שיהא בטוח שהכל הולך למישרין.

בפרשתנו אנו לומדים על ה'אספסוף' שהיה בקרב ישראל במדבר. הם בכו. כאשר אדם מבוגר בוכה משמע הוא סובל בדבר הנוגע עד הנפש. מדוע הם בכו, מכיון שלא היו מרוצים מן ה'מן', הלחם הקדוש שבא מן השמים, שמלבד רוממות מעלתו הרוחנית אף היה מתוק מדבש והיו טועמים בו כל הטעמים שבעולם. אבל הם לא היו מרוצים. הם הרגישו שנפשם יבשה במאכל הזה, הם רצו דוקא לאכול מאכל בני אדם שמחייב את כל העמל של טחינה דיכה בישול ואפיה.

איך יתכן כזאת?! איך אפשר שבר דעת יותר על נועם עליון וטעם גן עדן כזה בו הוא יושב בן חורין פטור מכל עמל ויגיעה והאוכל מוכן ומוגש לפתחו בכל המטעמים שבעולם ותחת זאת יבחר בלחם עצבים בעמל והשתעבדות שכזו? התורה הקדושה מאירה עינינו: **"שטו העם ולקטו וטחנו ברחיים או דכו במדוכה ובשלו בפרור ועשו אתו עוגות והיה טעמו כטעם לשד השמן."** אכן, אין הסבר אחר לחילוף המר שהם עשו, אלא זאת שהם 'שטו', הם נפלו לרוח שטות ושגעון, ומפני זה קיבלו

לתגובות והערות
3323796@gmail.com
ניתן לקבל את העילון באימייל מידי שבוע

הדל"נ 7:10 - נין החמה 5:28 - מוזיק"ש 8:10
צאת השבת 8:28 - צאה"ש לר"ת 9:03

הלכות 'קיום התורה'... (ב)

הצדיק האמת עד אשר נמצא 'שולחן ערוך' בדרכי 'קיום התורה'.

וכלשונו של מוהרנ"ת: "ואלה המשפטים אשר תשים לפניך, שלא תאמר אשנה להם הפרק פעם אחת ושנים עד שתהא שגורה בפיךם וכו' אלא ערוך לפניך כשולחן הערוך לפני האדם וכו' ומוכן לאכול, **מכל שכן וכל שכן בלימוד של קיום התורה ומצוות**" (ליקוטי הלכות, שו"ת פקדון, ראשי פרקים). ואכן: "עיקר ההתחזקות והתחדשות תוכל למצוא, כשתתחדש בלימוד ספרי רבינו בהתבוננות ובעיון רב, ובדרך כזה כמו שלומדים 'שולחן ערוך', היינו: מכל סעיף וסעיף תוציא לך הלכה פסוקה איך להתנהג בהמדה טובה או ההנהגה טובה המובאת בהסעיף ההוא" (גבורות שמשון, מכתב יח. תרגום מאידש. ועיי' ש' עוד במכתב ד').

ואם בדיני התורה נכתבו, ועדיין נכתבים, אלפי רבבות 'שאלות ותשובות' על ידי חכמי התורה שבכל דור, לברר ולבאר כיצד נוכל לקיים את התורה כהלכתה לאור המציאות המתחדשת בכל עת - על אחת כמה וכמה שעלינו להרבות ולכתוב 'שאלות ותשובות' בדרכי קיום התורה.

וכפי שמתבטא מוהרנ"ת במכתבו: "כל האגרות ההולכים בעולם מזה לזה ומזה לזה, כולם שורשים רק מאגרות דקדושה שבין ישראל, כגון שאלות ותשובות בדיני ומשפטי התורה, **מכל שכן וכל שכן שאלות ותשובות וביאורים וכו' בלימוד הקדוש של קיום התורה**, לחזק ולאמץ ולעורר ולייעץ לטוב את לב חברו ותלמידיו" (עלים לתפארה, מכתב מיום ד' חיי שרה תר"א).

אמור מעתה:

חובת לימוד 'הלכה' אינה מסתכמת בלימוד 'דיני התורה', כפי שהם ערוכים לפנינו בספרי הש"ס והפוסקים, אלא עלינו אף ללמוד "לימודים אמיתיים מצדיקי אמת שמלמדים את האדם איך לנהוג בחייו", ומעוררים אותו "ליראת השם וקיום התורה".

וכפי שכותב רבי שמשון ברסקי ז"ל בספרו 'עצות המבוארות', בבואו לבאר מהו 'לימוד הלכה' עליו מעורר רבינו כל כך, וזה לשונו:

"על ידי לימוד הלכות - הן הלכות שולחן ערוך, אם לומד באמת בכדי שידע מה אסור ומה מותר, ובעיקר כדי לקיים דברי חכמינו ז"ל 'לא המדרש עיקר אלא המעשה', הן שלומד לימודים אמיתיים מצדיקי אמת, שמלמדים את האדם איך לנהוג בחייו, שמחמת זאת מכונים הלימודים האמיתיים של צדיקי אמת בשם 'הלכות', כי הם מלמדים את האדם איך לנהוג בדרך התורה בלי שום מכשול, ובפרט כשזוכה לחדש בלימודי אמת הנ"ל, היינו שזוכה למצוא בלימודי האמת הנ"ל ביאורים ופירושים אמיתיים המסוגלים לחדש את האדם ולעוררו ליראת השם וקיום התורה, כל זה הוא בבחינת 'שעשועי עולם הבא'" (עצות המבוארות, תלמוד תורה, סה. וכן בכמה מקומות בספר).

ואם ב'דיני התורה' יגעו וטרחו מוסרי התורה לערכם לפנינו כשולחן ערוך, על אחת כמה וכמה שעלינו להתייגע בדברי

בשבוע הקודם ביארנו שכשם שצריכים ללמוד את כלל הלכות דיני התורה, כך צריך ללמוד ולהגות בהלכות 'קיום התורה'; ללמוד את הדרכים והעצות כיצד זוכים לקיים את התורה באמת ולא להתרשל וליפול מקיומה בכל מצב שהוא. עתה נמשיך ונבאר בס"ד, שכשם שבלמוד תורת הנגלה ידוע לכל שעיקר המטרה צריכה להיות 'לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא' - שכן "אפילו העוסקים בחכמות התורה ובפפולא לשם שמים, כי 'חדי קדשא בריך הוא בפפולא', אף על פי כן אין זה עיקר התכלית, כי העיקר הוא לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, כמו שמצינו בהקדמונים שנתרחקו מהפפולא של הבל רק ירדו לעומק ההלכה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא" (ליקוטי הלכות, נשילת ידים לסעודה ו, צא).

כך גם אין להסתפק בלימוד פרטי ההלכה הנגלית גרידא, שכן: "אפילו העוסקים בזה באמת לשם שמים, שבוודאי אשרי להם אשרי חלקם, אבל עדיין אין זה תכלית השלימות. כי עיקר התכלית בשלימות הוא הלימוד הקדוש שמביא לידי מעשים טובים ומדות ישרות ולשוב מעבירות, להציל את ישראל מהעוונות שזה עיקר הרחמנות על ישראל. כי לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, וכמו שאנו מבקשים בכל יום 'ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים' וכו'. כי העיקר הוא הלימוד הקדוש שמכניס 'קיום התורה' בישראל, והעיקר שתתקיים התורה והמצוות אצל כל אחד ואחד כל ימי חייו בכל מה שיעבור עליו. וזה עיקר לחמה של תורה בחינת לכו לחמו בלחמי" (שם).

פניני התחזקות והתעוררות שנערכו ונעבדו מתוך איצרות שיהיו של הגרי"מ שכטער שליט"א

שביבי אור

ספר תהילים

והנה דבר נשגב זה אומר דרשני, וכי מה שייך אצל הקב"ה תשובה, זאת ועוד יש לנו להבין, מה ידיעה זו נוגעת לנו.

ואולם האמת הוא שבהשגה זו טמונה כל הצלחת התשובה שלנו, כי רק על ידי הבחינה של "ואשובה אליכם" תיתכן התשובה שלנו של "שובו אלי", וכמו שיתבאר.

דהנה הלא טבע האדם הוא, שכאשר הוא רוצה לשוב בתשובה, ואך פוסע הוא צעד אחד בדרך התשובה, מיד מצטרף אליו הבעל-דבר כ"שותף", ומתחיל להוכיח לו בדברי חלקלקות נוטפי ארס, וכה יאמר לו: "ראה גם ראה, וכי כך אתה רוצה לחזור בתשובה?! האם אתה בכלל שייך לתשובה?! והלא כאן אתה מסוכך בזה, וכאן אתה מבולבל בזה, חטא כזה ביצעת, ועוון אחר עברת, וכי תוכל להעלות על דעתך את עובי גשמיותך בעיניים של החטאים והעוונות שעברת?! ובכן נסתמו לפניך דרכי התשובה, ולא תוכל לשוב עוד, כי אין זה לפי כוחך ואין זה לפי מצבך, וגם אין זה לפי מעמדך הבלתי יציב, חבל על הכוחות שאתה רוצה להשקיע בעבודת התשובה, כי הכשלון מובטח לך למפרע, ובכן אין לך שום ציפוי לדרוך על מפתן שער התשובה..." - ברעיונות כאלו ודומיהם מצוי הבעל דבר את החלושים של בני דורנו.

והרי בכל נפש מישראל טבועה מידת האמת, אותה מידה ברוכה בה נתברך כל יהודי שהוא מזרע אברהם יצחק ויעקב, וכאן מתהווה הדבר ההפכי לגמרי, שדוקא מידת האמת שבאדם, תתהפך לו לרועץ ותתחבר לדברי הבעל-דבר נוטפי הרעל, 'אכן' - הוא עלול לחשוב - 'וכי אין הבעל-דבר צודק, וכי אין דבריו אמיתיים, האם רוצה אתה לרמות את עצמך, והלא כמה קשרים ותסבוכות מלפנים אותך מכל צד ומכל פינה, ואיך תעלה על דעתך להשתחרר מהם ולחצות את כל ההרים הגבוהות של זוהמה שהקפת עצמך בהם ולשוב בתשובה'.

כעצה והגנה לכל זאת, הכין לנו השי"ת ברחמי המרובים את הבחינה של "ואשובה אליכם", דהיינו שהקב"ה אומר לכל אחד מישראל כדברים הללו: "אל תשמע כלל לפיתוייו של הבעל-דבר, שא נא עיניך וליבך בתפילה, עשה תשובה, בקש ממני, תקן מה שביכלתך לתקן, נסה בכל כוחך לצעוד צעד כלשהו, קטן ככל שיהיה - אך שיהיה במהלך ודרך הישרה", כי הרי הקב"ה הוא כל יכול, והוא חפץ בקרבך אלו, ובכן התקרב אליו ותראה בעיניך שאם תעשה ותפעל בכל מה שבכוונתך ואפשרותך, ותתחיל לצעוד ולו צעד אחד בדרך הטובה, יעזור לך השי"ת ויסייע לך באופן שלא עלה על דעתך כלל בטרם קיבלת על עצמך לשוב אליו יתברך.

שוכו בנים שובכים

ספר התהלים נודע בישראל גודל קדושתו ומעלתו, והכח דקדושה האדיר הטמון בו, הספר הנורא והנשגב אשר חיבר דוד המלך עליו השלום נעים זמירות ישראל ברוח קדשו, ואשר כל כולו רוח הקודש, כי הרי כמו שמשו רבינו עליו השלום היה גדול הנביאים, ואברהם אבינו עליו השלום היה גדול המאמינים, כן היה דוד המלך עליו השלום גדול בעלי רוח הקודש [כן מובא מפורש ברמ"ק מהזהר ק] - ובכח זה חיבר את ספר התהלים.

ואכן אין לך איש מישראל בכל הדורות עד היום הזה, אשר אינו יודע את מהותו של התהלים הקדוש, כמקור לישועה ולהשפעות טובות.

אולם גילוי אחד במעלת התהלים הניחו לרבינו ז"ל להגדר בו, גילוי נפלא אשר לא היה ידוע עד אז, ולכאורה לא נתגלה לאדם מעולם, ורבינו ז"ל גילה זאת לנו (בליקוטי מוהר"ן תניינא ע"ג), והוא - "כי אמירת תהלים מסוגל לתשובה" - לקרבת אלקים!

ואת זה צריכין לזכור כי בכח התפילה, בכח עניית איש"ר, ברכו וקדושה, בכח דיבורי התפילה שתקנו אנשי כנסת הגדולה, ובכח התהלים של דוד המלך ע"ה, שכל אלו ברוח הקודש נאמר, בכח זה מזדככים מהתאוות המרות, וזה הא הצירוף הנכון בכח הדיבור, ועל ידו עושין תשובה מאהבה, ונכללים באמונה הקדושה לטוב לנו לנצח.

"ואשובה אליכם"

תהלים היא איפוא עבודה נוראה, עצה נפלאה ותכסים מועיל של קרבת אלקים, של השיבה אליו יתברך, שרביה"ק הואיל בטובו וברוב חסדו לגלות לנו באמרו (ליק"מ תנינא ע"ג): "כי אמירת תהלים מסוגל לתשובה".

בתורה נפלאה זו בה מפליג רביה"ק בכוחה הסגולי של אמירת תהלים, ממשיך רבינו לגלות ואומר בזה"ל: "כי יש נוף שיערי תשובה, ומ"ט שערים יוכל כל אדם להיכנס בהם ולהשיגם, אך השער החמישים הוא בחינת התשובה של השם יתברך בעצמו כביכול, כי גם אצלו מצינו בחינת תשובה, כמו שכתוב (מלאכי ב' ז) "שובו אלי ואשובה עליכם", עכ"ל.

זמן תפלת מנחה

חצי שעה אחר חצות

זמן הראשון שאפשר להתפלל תפילת מנחה מתחיל בחצי שעה שלאחר חצות היום, שמאותה שעה ואילך הוא התחלת זמן הקרבת התמיד ונקרא בין הערביים (ברכות כו: ש"ע סי' רלג ס"א). אף שרק ברגע חצות היום השמש עומד באמצע הרקיע על ראש כל אדם, ותיכף אחר כך הוא מתחיל לנטות כלפי מערב, ונקרא בין הערביים, החמירו חז"ל להמתין חצי שעה משני טעמים: א. שעד חצי שעה לא היה ניכר נטיית הצל לצדדים בכותלי המקדש, לפי שהיו כותלי המקדש רחבים מלמטה וקצרים מלמעלה, והמתינו חצי שעה שיהא ניכר נטיית השמש מהצל ממערב למזרח. ב. לפי שאין אנו בקיאים לידע בדיוק שעת חצות המדיקת, החמירו להמתין חצי שעה בכדי שיצא הספק מהלב (וימא כח: פסחים נח.).

יש מחלוקת הפוסקים אם מי שהתפלל מנחה בתוך החצי שעה יצא בדיעבד; **מלשון רש"י בברכות** (שם ד"ה מנחה גדולה) משמע שלא יצא, **ומלשון פסחים** (ה. ד"ה לא תשחט) משמע קצת שכן יצא. **ובתוספות הרא"ש** (נדה סג: ד"ה מן המנחה) הביא שני פירושים לכאן ולכאן. **ובמשנה ברורה** (ס"ק ו' וש"ע צ"ס ק"ו) הביא בזה מחלוקת האחרונים ומסיים בצריך עיון למעשה. וכיון שאין לנו הכרעה ברורה בזה ראו להתפלל תפילת נדבה.

כיצד מחשבים החצי שעה

המשנה ברורה (שעה צ"ס ק"ח) כותב שמשערים החצי שעה בשעות זמניות לפי ערך היום, ומסיים: 'ועדיין צריך עיון'. ואם נאמר כן נמצא, שבימות החורף היא פחות מחצי שעה שיה שלנו, ובימות הקיץ היא יותר מחצי שעה שיה שלנו. ואכן **הגרי"מ טיקוצינסקי בלוח לארץ ישראל** (ביום א' ד"ה) העיד שהמנהג בארץ ישראל לחשב חצי שעה זמנית, שהטעם שממתנים חצי שעה היא כדי שיהא ניכר צל השמש כלפי מזרח, ונטיית הצל משתנה לפי מידת היום הארוך והקצר.

מנגד, **בספר שיירי המנחה** להגאון רבי **חנן הכהן ארנטרי** ז"ל (סי' יא) כתב שהטעם שממתנים חצי שעה הוא מטעם השני הנ"ל שאין אנו בקיאים בשעת חצות המדיקת, ולכן החמירו להמתין חצי שעה להוציא מידי כל ספק. ולכן הובא לה דלא להוסיף עלה, שלא לדקדק כל כך ברגעיה של החצי שעה, ויש לשער בחצי שעה שיה. וכותב: 'ומעיד אני ששימשתי את רבותי גדולי תורה ולא חשו לזה, ולעת הצורך התפללו חצי שעה אחר חצות היום כאשר יורה מורה השעות'.

למעשה, בלוחות כיום מופיע השיעור לחומרא, בימות החורף חצי שעה שיעור שיה, ובימות הקיץ חצי שעה זמנית, וכן סידר הגרי"מ בלוח ארץ ישראל. אמנם מסתבר שבכל אופן אין לדקדק אחרי הרגעים בדיוק רב, שמצינו הרבה בגמרא שאין אנשים בקיאים וטועים בין השעות, ומכיון שחז"ל קבעו השיעור של תפילת מנחה לכל האנשים כפי מה שהם, בין מומחים בין שאינם מומחים, על כרחך שלא

הקפידו כל כך על הרגעים. כי לוחות הזמנים והחיים עם השעון היא דבר חדש שלא היה מעולם. וכן שמעתי בשם **הג"ר וואזנר ז"ל** שאמר שאין צריך לעמוד בדיוק על החצי שעה הזה (ע"ע תומים סי' ל סק"א).

השיטות להתפלל מנחה גדולה

יש מחלוקת בראשונים מה עדיף: מנחה גדולה שהיא לאחר שעה שישית ומחצה, או מנחה קטנה שהיא לאחר שעה תשיעית ומחצה. לדעת **הרמב"ם** (הל' תפלה פ"ג ה"ב) עיקר חיוב תפילת מנחה היא בזמן מנחה קטנה שאז היה שעת הקרבת התמיד בכל יום, חוץ מערב פסח שחל בערב שבת שהיו שוחטים את התמיד בשש ומחצה. וכן פסק המחבר **בשולחן ערוך** (סי' רלג ס"א) דתפילת מנחה בזמן מנחה גדולה היא דיעבד. ואילו לדעת **הרא"ש** (ש"ת הרא"ש כלל ד אות ט) **והטור** מצוה מן המובחר להתפלל בזמן מנחה גדולה. ויותר מזה כתוב **בסידור רב סעדיה גאון**: 'כל מה שהיא קרובה לשעה השביעית הרי זה עדיף'.

בתוספות (וימא כח: ד"ה צלותיה וברכות כו: ד"ה יצחק) מפורש **שאברהם אבינו** התפלל תפילת מנחה בזמן מנחה גדולה, וכן מפורש **בגמרא סוכה** (נג) **שבזמן המקדש** היו מתפללים מנחה גדולה. וכן דייק **הרש"ש** ממה שנאמר 'ערב ובקר וצהרים אשיחה' **שדוד המלך** התפלל מנחה גדולה, דצהריים היא בשעה ששית ושביעית. וברש"י (תענית כו: ד"ה כיון דסמוך) מבואר שגם **בזמן הש"ס** היו מתפללים מנחה גדולה. וכן היה המנהג **במקום הר"ף** (סי' ש).

והבני יששכר בספרו אגרא דפרקא (אות רב) דייק **מהזוהר הקדוש** (דף קצא.) שכך הוא מן הראוי להתפלל מנחה גדולה, בזמן שהער"ב הוא ר"ב. וכתב שבזה מבטלים חכמת הערב רב, בפרט לעת כזאת שבעוונותינו הרבים נתגברו כחות הערב רב בחכמות החיצוניות, וכוונתם לבטל ח"ו חכמות התורה, ומתבטלים הם על ידי עבודתינו בתפילה בזמן שליטתם, כשאנו מתפללים בלתי לה' לבדו. ע"כ.

והנה מפסק **המשנה ברורה** (סק"א) נראה שלכתחילה יש להתפלל מנחה קטנה לצאת שיטת המחבר והרמב"ם, ורק אם רוצה לאכול סעודה או לצאת לדרך או שלא יהיה לו מנין במנחה קטנה אפשר לתחילה להתפלל מנחה גדולה. אמנם ידוע שמנהג הישיבות מקדמת דנא היה להתפלל מנחה גדולה, לפי שכך יצאו סדרי הלימוד באופן נאות, וכך היה נוהג **הגאון ד' הגרי"ט ווייס** ז"ל שהיה מתפלל מנחה גדולה תיכף אחר סדר הלימוד בכלל בשעה 1:15 בצהריים. וגם **בערוך השולחן** (י"ב) כתב שאין הכוונה שמנחה גדולה היא דין של 'בדיעבד', אלא הכוונה שאם אין לו סיבה בזה יותר מבזה, טוב יותר להתפלל מנחה קטנה, אבל אם יש איזה סיבה אפילו קלה יכול להתפלל אפילו לתחילה מנחה גדולה.

השיטות להתפלל מנחה קטנה קודם פלג

כאמור לפי פסק **השולחן ערוך והמשנה ברורה** יש להתפלל לתחילה מנחה קטנה. ולא נתבאר בדבריהם שיש איזה עדיפות

עניית 'אמן' ו'קדושה' לאחר צאת הכוכבים

יוצא מפורש מדברי **המאירי** (ברכות כא: ד"ה מי שמצא) שאין חשש לענות קדושה על מנין שמתפללים מנחה גם אם הוא התפלל כבר מעריב. ונראה שמהיות טוב נכון באופן זה טוב לומר פסוקי קדושה עם הטעמים (עי' סי' נט ס"א).

והנה כל זה הוא רק כשהמתפללים עושים כדיון לפי שיטתם, אבל אם המתפללים מאחרים בזמן הלב אחר צאת הכוכבים גם לפי שיטתם, אסור לענות עליהם אמן וקדושה. כפי שנפסק בסימן רט"ו (ס"ד) שאסור לענות אמן על מי שמברך ברכה לבטלה, וכן אסור לומר קדושה לבטלה (כמב' בסי' נה ס"א וע"ע סי' קפח ס"ז וחו"ד בית הספק אות כ), וכן כתב **המהרש"ק** (שם).

אכן **המהר"ם שיק** (ש"ת סי' צא) יצא להליץ גם על זה, וכתב שאף שאסור לעשות כן, מכל מקום אי אפשר לומר שהם מברכים ברכה לבטלה, שעדיין יש חיוב עליהם להתפלל תפלה והודאה לה' על הצהרים אפילו שלא התפללו במזיד אלא שאי אפשר להם להתפלל. וממילא מותר לענות עליהם אמן וקדושה. וגם **האשל אברהם מבוטשאטש** (סי' קכד ס"ח) שאסור עניית אמן לבטלה תלוי לפי כוונת הלב, כי רק אם כוונת המברך בדרך קלות הדעת אסור, אבל אם כוונת המברך לשם שמים ויש שום צד ספק אפילו רק בצד רחוק שאולי איננו ברכה שאינה צריכה, כגון בחזרה דמנחה בלילה שיש צד לומר שעל ידי המנהג אין בו חשש ברכה לבטלה, מותר לענות אמן.

יש להסתפק במי שנמצא בבית המדרש לאחר צאת הכוכבים של שיטת הגאונים, ויש שם מנין מנחה מאלו שנוהגים רבינו תם, אם מותר לו לענות אמן וקדושה על חזרת הש"ץ.

הנה לגבי עניית אמן אין שום חשש שהרי כתב **בביאור הלכה** (שם ד"ה ואסור) שאם אחד נוהג כאיזה דעה, ואותה דעה לא הודחה לגמרי מן הפוסקים, אף שמן הדין אין מחוייב לענות אמן, מכל מקום אין איסור אם עונה עליה. ומאחר שהמתפללים נוהגים כשיטת רבינו תם, אף שהעונה נוהג כשיטת הגאונים גם לקולא בדאורייתות מותר לו לענות אמן.

אמנם לענין עניית קדושה יש להסתפק, דהנה **המהרש"ק בשו"ת האלף לך שלמה** (סי' צד) כותב שמי שהתפלל מעריב לאחר הפלג, ושומע חזרת הש"ץ ממנין שמתפללים מנחה, מותר לו לענות אמן לפי שאינה ברכה לבטלה, ואסור לו לענות על קדושה שאצלו היא כבר לילה ואין אומרים קדושה בלילה. וכן כתב **המהרש"ם** (בדע"ת ססי' רלו). ולפי זה גם בנידון דידן אין לענות קדושה שכבר לילה אצלו.

אכן **המגן גיבורים** (סי' רלז סק"א) **והאשל אברהם מבוטשאטש** (סי' רלג ס"א) כתבו בפשיטות שאין חשש לומר קדושה בלילה, והוכיחו כי ממה שבתפילה נעילה אומרים קדושה גם כשמתאחרים, ובמציאות שבת תיקנו לומר קידושא דסדרא בלילה. וכן

להתפלל קודם פלג המנחה שהיא שעה ורביע הראשונה, או אחר הפלג שהיא שעה ורביע האחרונה. וכתבו רק שמי שרוצה להתפלל מעריב אחר הפלג צריך להתפלל מנחה קודם הפלג. אבל מי שמתפלל מעריב אחר צאת הכוכבים יכול לתחילה להתפלל מנחה אחר פלג המנחה.

אמנם **באליה רבה** (סק"ד) כתב בשם האחרונים: האי מאן דבעי למהוי חסידא יתפלל מנחה קודם פלג מנחה ומעריב לאחר צאת הכוכבים. וכך מובא **בפסקי מהר"ם ויקאנטי** (סי' טז) כפי שהסביר דבריו **בשיירי כנסת הגדולה** (הגה"ט), וכן כתב **הרדב"ז** (סי' תרעו מובא בשע"ת סק"א), וטעמם כדי לצאת שיטת רבי יהודה שלדעתו זמן תפילת מנחה היא רק עד פלג המנחה. **והחיי אדם** (כלל דג' א) ו**בקיצור שולחן ערוך** (סי' סט ס"ב) פסקו שלכתחילה יש להתפלל דוקא קודם פלג, ורק בדיעבד או בשעת הדחק יתפלל אחר פלג.

השיטות להתפלל מנחה קטנה אחר פלג

בשערי תשובה (סי' רלה סק"ב) הביא **שהאר"י** ז"ל היה נזהר שלא להתפלל מנחה אלא עם שקיעת החמה, כלומר היה מסיים מנחה סמוך ממש לשקיעת החמה ואז היה מוריד התפילין (עי' שע"ת נב.). וכמו שמוזכר **בגמרא ברכות** (נט:.) 'מצוה להתפלל עם דמדומי חמה'. ואף

שאמרו בגמרא 'לייט עלה במערכא' היינו למי שמאחר יותר, אבל קודם ביאת השמש מעט פירש **רבינו חננאל** דשפיר דמי (עי' בב"י סי' רלב). **והרה"ק ממונקאטש זי"ע** (דברי תורה ח"ג אות פג) כתב שמטעם זה הקילו בכמה חצרות בדבר אמירת תחנון במנחה לפני שהיו מתפללים מנחה ומעריב ביחד, וחזרת הש"ץ של מנחה הסתיים כבר בבין השמשות.

מנחה אחרי השקיעה

המשנה ברורה (סק"ד) החמיר כשיטת הפוסקים שאין להתפלל מנחה לאחר השקיעה, ועל כן כתב שעדיף להתפלל ביחידות קודם השקיעה, מאשר בציבור לאחר השקיעה. שזמן תפילת מנחה הוא בזמן הקרבת התמיד, ודם התמיד היה נפסל תיכף בשקיעת החמה עוד לפני צאת הכוכבים. אך מצינו לרבים וטובים שהקילו להתפלל עד צאת הכוכבים, שיש אומרים שאין דם נפסל רק בצאת הכוכבים, ויש אומרים שתפילת מנחה הוקבע לפי זמן נסכי התמיד (עי' בארוכה בפ"ת הע' 39), ובפרט לידון שאנו נוהגים כהגאונים אין ברור אם בין השמשות מתחיל תיכף אחר השקיעה, וכן שמעתי בשם **הגאון ד' הגרי"ט ווייס** ז"ל שאין להקפיד כל כך במנחה על רגע השקיעה [אמנם כדי להרוויח אמירת תחנון רצוי בכל אופן להקדים].

וְעַל לְמוֹד הַפּוֹסְקִים הַזֵּהוֹר מֵאֵד מֵאֵד בְּיֹתֵר מִפֶּלַח הַלְמוּדִים... וְהוּא תַקֵּן מְדוּל מֵאֵד מֵאֵד...
וְאָמַר, שֶׁפֶל אִישׁ וְיִשְׂרָאֵל מְהִיב לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם וְיוֹם 'פּוֹסְקִים' וְלֹא יַעֲבֹר.

בע"ה ניתן לשמוע שיעור בעמוד היומי
מידי יום בשלוחה 433 בקול אנ"ש

רבי מאיר לייב בלעכער (ב)

"כתונת בד קודש ילבש"

סיפר ר' מאיר לייב את השיחה הנוראה שדיבר מוהרנ"ת בערב יום כיפורים האחרון של מוהרנ"ת (שנת תר"ה) בעת הסעודה, שדיבר אז בהתעוררות גדול מענין הד' יסודות דומם צומח חי מדבר, שכל מה שהמדריגה נמוכה נמצא בו טוב יותר, כי רואין שהשווי של קניית אדם לא יעלה מחירו כמקח הסוסים היקרים, שנותנים במחירה אלפי אלפים ריבוא רבבות, וכן מדריגות הדומם ישנם אבנים טובות ויקרות שעולים עוד יותר, וטעם הדבר מפני שכל שהדבר נמוך יותר יש בו אלקות יותר (כי כדי שיהיה בכוחו להשפיע בו חיות אלקות צריך במדריגה התחתונה להיות בה אלקות יותר גדול בהארה גדולה ונפלאה מאד, כי אם לאו לא יחזיק גשמיית גדולה כזה אלקות ודו"ק, וע' בליקו"מ ח"א סי' נ"ו).

ובאמצע דיבוריו נתלהב מוהרנ"ת ודיבר מעבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים שנכנס למקום שנכנס לפני ולפנים, והיה צריך להפשיט עצמו כל מדרגותיו עד למדריגה פשוטה ממש שפשט בגדי הזהב החמודות ולבש במקומה בגדים של לבד, כתונת בד קודש ילבש ומכנסי בד יהיה על בשרו וכו'.

ר' מאיר לייב נכנס אז בהיכלו של מוהרנ"ת בעת ואמרו מלים אלו "נתנת בד קודש ילבש", ושמע קולו בבואו אל הקודש פנימה, ומן הפתח כבר שמע קולו של מוהרנ"ת מרחוק שיוצא מפיו הק' כלפיד אש, ומורוב הפחד נשאר על עמדו ולא הרהיב בנפשו ללכת יותר להתקרב אל שולחן מוהרנ"ת ז"ל (ימי ההלאות דף ב').

"כי יראה חכמים ימותו"

זכה ר' מאיר להיות בעת הסתלקות מוהרנ"ת כמוזכר במכתב אנ"ש: "...ואור ליום ה' ב' שעות קודם אור היום בא אליו ר' מאיר יהודה ור' לייבצי ואמר המלאך דומה בא אצל האדם ומבקע כריסו ומפילו על פניו (עיין מס' שבת קנא:) ואמר אוי ובפרט כשיש רפואות בבטן זה אש להבה, אך רביז"ל בוודאי יתקן הכל מעל פניו" (מכתבי אנ"ש מספר הסתלקות מוהרנ"ת).

אישי יהודי היה

ר' מאיר לייב היה מקושר באמת למוהרנ"ת וקשה היה עליו פרידתו ממנו, ומסופר שבעת פטירת מוהרנ"ת ז"ל כשליחו אותו אנ"ש אל מקום מנוחתו בכה ר' מאיר לייב וצעק במר נפשו: "דאס איז געווען א ערליכער איד, האט אזוי דארף זיין א איד" (זה היה יהודי כשר, כך צריך להיות יהודי).

וכשהיה רבי אברהם ב"ר נחמן, תלמידו של ר' מאיר לייב, מספר דיבורים אלו, היה מדגיש ואומר שזה השבח היותר גדול ששייך לומר על יהודי! (שיש"ק ח"ב סי' תרנ"ח).

תקיעת שופר בראש השנה

משנת תר"ו (שנה אחר פטירת מוהרנ"ת ז"ל) נתמנה ר' מאיר לייב ל'בעל תוקע' קבוע בראש השנה בקיבוץ הגדול באומאן, בגלל שהיה ירא חטא מרבים, ומה גם שהיה מפורסם ללמדן גדול (אבניה ברזל, ועיי"ש המעשה איך היה הדבר).

עמוד האש לפני המחנה הרה"ק רבי לייב מְסִטְרֶעסְטִינִין זי"ע א"

כדי להימנע עד כמה שניתן מלישון על מיטת אחרים, כדרכם של צדיקים רבים. רבי לייב הגיע לעיר ופנה לסוכתו המרווחת של הרה"ב שהיתה מיוחדת במינה, כלולה בהדרה ומקושטת בפאר ויופי רב כדרכו בקודש של הרה"ב לקיים מצות זה א-לי ואנווהו - התנאה לפניו במצוות.

בשעה שנכנס רבי לייב לסוכה המהודרת עם כלי מיטתו המרופטים נפרמה כריתו וכל הנוצות שבה התפזרו בחלל הסוכה... המשמש נכנס לסוכה ולא הכיר את רבי לייב וראה את המתרחש, נשא עליו את קולו בגערה - אוי געוואלד תיכף יכנס הרבי ויראה את מה שקרה פה הלא יקפיד עד מאוד כיצד לא נזהרת וכו' וכו'. ואכן כעבור זמן קצר נכנס הרבי ר"ב וכשראה את הנוצות של כלי רבי לייב פנה אליו בקפידה ובתמיהה: נוי סוכה? נענה רבי לייב ואמר: אכן נוי סוכה... התבונן רבי ברוך בפניו של רבי לייב ולבטח הבחין גם בקדושת הנוצות האיר פניו אל רבי לייב ואישר: אכן כן, 'נוי סוכה'!

עם הרה"ק רבי מרדכי מטשערנוביל זי"ע א"

כאמור היה רבי לייב עני מרוד ובביתו שררה עניות ודחקות. פעם ביקר אצלו הרה"ק רבי מרדכי מטשערנוביל זי"ע א", ונכח לראות את העניות המשוועת כאשר הצלחות וכלי האכילה והפמוטים בביתו היו עשויים מחרס פשוט. תמה על כך רבי מרדכי ואף הביע את תמיהתו בקול: הכיצד יכול הוא להיות בדלות ושפלות שכזו? שאלו רבי לייב: ואיך הדברים מתנהלים בביתכם, ענה לו רבי מרדכי: בביתי הצלחות הם מכסף והפמוטות מזהב... הפטיר רבי לייב: כדי להחזיק כלי זהב וכסף בתוך הבית יש להיטלטל ולנוע רבות בדרכים להשיג את האמצעים על מנת לרכשם, ואילו אצלי כלי הזהב והכסף נמצאים עדיין בדרכים ובחוצות, ולכן יכולני לשבת בביתי ואינני מטולטל בדרכים! ברמזו שכאשר העשירות אינה מצויה כ"כ, יותר בנקל לשבת על התורה והעבודה.

אכילה בטעם גן עדן

לאחר נישואיו של חתנו הגדול הגה"ק רבי יודל מדאשיב זי"ע א"א שבא מבית אמיד ובעל יכולת, התקשה בתחילה להתרגל לעניות ששררה בבית חמיו שהיו רגילים לאכול מתוך כלי חרס שטעם המאכלים הקודמים נדבק לדופני הכלי וקשה להסרה, עד כדי כך שתקופה ארוכה לא הרגיש טעם באכילתו היות והיה איסטניס בטבעו. כשהוגשה פעם לרבי יודל צלחת בארשת והוא התקשה לאכלה, הבחין בכך רבי לייב והציע לו כף מצלחתו באמרו: "נעם דיר אביסל בארשת ביי מיר" אולי יערב לך... מפני כבוד חמיו לא סירב וטעם כף המצלחת של רבי לייב והרגיש בזה טעם נפלא עד מאוד, הוא חזר לאכול מצלחתו שלו ושוב לא ערב לו המאכל, הציע לו חמיו לשוב ולאכול מצלחתו שלו ושוב הרגיש באכילתו טעם גן עדן, כך חזר הדבר על עצמו כמה פעמים עד שאמר לו רבי לייב: לא חשוב מה שאוכלים ובמה אוכלים, העיקר הוא - מי הוא האוכל...

דמות פלאים של צדיק נשגב, מאוד נעלה, שרב בה הנסתר על הגלוי, מאותו דור הענקים של תחילת החסידות ע"י מרנא הבעל שם טוב זי"ע א", שביליו במים רבים ועקבותיו לא נודעו. גם בחצרות החסידים ידוע מעט מאוד אודות דמות קדשו של האי גברא רבא. מעט מזער מסיפור קורותיו ותולדות חייו בהשארת זכרו לדורות עולם, נזקף לזכותם של אנשי שלומינו לדורותיהם, שמפיהם ומפי כתבם הצלחנו ללקט זעיר פה וזעיר שם אודות דמותו הנשגבה ולהעמיד גלעד לזכרו הקדוש.

שמו ושמעו של הרה"ק רבי לייב נודע בקרב אנ"ש בעיקר בעקבות הקשר הטמיר שנרקם בינו ובין רבינו הקדוש שהתחיל לכאורה לאחר הסתלקותו, בעת שהתגלה אל רבינו וביקשו לקרב אליו את צאצאיו. ואכן רובם ככולם של צאצאי הצדיק הק' רבי לייב זכו והתקרבו לרבינו הקדוש. הידוע והמפורסם שביניהם הוא: חתנו הגדול הגה"ק רבי יודל מדאשיב זי"ע, שנמנה בתחילה על בחירי תלמידיו של הרה"ק רבי פנחס מקארין זי"ע, ואף מילא את מקומו לאחר הסתלקותו. ולימים התקרב לרבינו הק' ונעשה מגדולי תלמידיו.

הקשר עם הבעל שם טוב

בזמנו של הבעל שם טוב התעוררה פעם עת צרה ליעקב, כאשר גזירה קשה ואיומה היתה תלויה רח"ל על ראשי עם קודש בגין עיון ביטול תורה. התאמץ אפוא הבעש"ט בתפילה ותחנונים בכל כוחותיו להעביר את רוע הגזירה, אך כאשר לא עלתה בידו פנה הבעש"ט במכתב קדשו אל רבי לייב, בו הוא מבקשו להצטרף עמו בתפילות ובעובדין טבין כדי לבטל יחדיו גזירה קשה זו. החסיד רבי לוי יצחק בנדר צ"ל סיפר ברגש שראה במו עיניו את מכתב הבעש"ט אצל אנ"ש באומן, בו מבקש הבעש"ט מרבי לייב שיצטרף אליו בפעולותיו לביטול הגזירה.

טרעסטינין - מעלת העיירה הקטנה

סיפר רבי לוי יצחק בנדר צ"ל שרבי לייב התגורר בטרעסטינין - עיירה קטנה באוקראינה הסמוכה לטולטשין וברסלב, כמו רוב העיירות הקטנות באוקראינה שבהם פעלו ענקי עולם (כגון מעז'בוז', פולנאה, מעורישט, ברסלב, ועוד ועוד). ועסק בתורה ותפילה ובעבודת הש"ת בצנעה ובלי פרסום. רבי לוי יצחק היה מציין שבעולם לא יודעים כמעט מאותו צדיק, אמנם אנו יודעים ממנו, מחמת שהיה חותנו של רבי יודל.

בסוכתו של הרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז' זי"ע

פעם אחת בערב חג הסוכות נסע רבי לייב להרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז' זי"ע א"א שהתגורר באותה עת בעיר טולטשין (המגידות' של הרבי רבי ברוך ממעז'בוז' היתה גם במעז'בוז' וגם בטולטשין, והיה לו בית דירה בשני מקומות אלו, והיה שוהה כחודש בטולטשין וכחודש במעז'בוז'). דרכו של רבי לייב היתה ליטול עמו במסעותיו את כלי מיטתו, כר וכסת וכיו"ב,

המשך מעמוד א'

הוא הנותן לך כח לעשות חיל, ותרגומו ארי יהיב לך עצה למקני נכסין, כי אין עניות מן האומנות ולא עשירות מן האומנות, וכאשר רואין בחוש".

במקום לבלות ימינו בהבל וריק ומאומה לא נישא בעמלנו ח"ו, הבה נציית לעצת חז"ל, לקבל עול תורה ולהגדיל הדעת, ואז ממילא הפרנסה תבוא בנקל. וכפי שרבי נתן מבאר זאת (לקוטי הלכות, פסח ו-א): "מובא זוהר הקדוש 'שטו העם ולקטו - בשטותא, שמחמת שטות והעדר הדעת צריכין לטרוח מאד ולשוטט עבור פרנסה. וזהו 'כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ', כי התורה היא הדעת, ועל כן כל המקבל עליו עול תורה, שזהו בחינת התגברות המח על הכבד, אז כשזה קם זה נופל ואז מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, כי נתבטל ממשתל וממלכות עשוי שאחיתו בכבד, וממילא נתבטל גם עול דרך ארץ, דהיינו עול עבודת וטרחת הפרנסה".